

*Карманний Є. В., доц. каф. трудового права
(циклова комісія з цивільної безпеки), к.т.н., доц.
Давиденко Д. В., студ. факультету адвокатури,
5 курс, група 18-19м-05*

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ ЩОДО ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНОГО ОГЛЯДУ ПРАЦІВНИКІВ

На сьогоднішній день наявна велика кількість нормативно-правових актів, які регулюють механізм проходження обов'язкового медичного огляду працівників. Основними з них є: 169 Кодексу законів про працю України (КЗпП) України, ст. 17 Закону України «Про охорону праці», статтями 30 і 31 Основ законодавства України про охорону здоров'я тощо. Але поряд з цим існує ряд проблемних питань: 1) відсутня система єдиного акту, який би повністю регулював відносини у цій сфері, що дало б змогу уникнути колізій; 2) даний інститут регулюється нормами, які були прийняті ще за Радянські часи, зокрема Кодекс законів про працю України, який зараз дещо не відповідає сучасним реаліям, й особливо, - при прийнятті рішень щодо правового регулювання медичного огляду працівників.

У Кодексі законів про працю закріплено три види оглядів: попередній (при прийнятті на роботу), періодичний (протягом трудової діяльності) і позачерговий (на прохання працівника), які роботодавець зобов'язаний за свої кошти організувати працівникам, зайнятих на важких роботах, роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці або таких, де є потреба у професійному доборі, а також щорічного обов'язкового медичного огляду [1]. Проведення цих медоглядів спрямоване на запобігання заподіяння шкоди здоров'ю працівників. Якщо ретельно проаналізувати ці акти, то можна умовно виділити групи, які передбачені:

1) ст. 21 Закону України «Про захист населення від інфекційних хвороб» від 6 квітня 2000 р. № 1645-III, згідно з якою працівники окремих професій, виробництв та організацій, діяльність яких пов'язана з обслуговуванням населення, зобов'язані проходити профілактичні медичні огляди з метою уникнення поширення інфекційних хвороб. Такі медогляди відповідно до чинного законодавства мають проходити працівники харчових підприємств, підприємств роздрібної торгівлі та громадського харчування, оздоровчих і лікувально-профілактичних закладів, працівники лазень, саун, готелів, гуртожитків, спортивно-оздоровчих комплексів, закладів культури, розважальних закладів, підприємств фармацевтичної промисловості, аптек, працівники підприємств та об'єктів водопостачання і каналізації, метрополітену, транспортно-дорожнього комплексу, рибного господарства, суб'єкти господарювання, що займаються розведенням, вирощуванням і реалізацією тварин, особи, які надають приватні послуги вдома та інші. Особливістю є те, що працівникам, які підлягають «профілактичним» оглядам, потрібно мати особову медичну книжку [2];

2) ст. 56 Закону України «Про запобігання корупції» № 1700. Акти медичного огляду є складовою спеціальної перевірки щодо осіб, які претендують на зайняття посад, пов'язаних з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, й проводяться перед прийняттям на роботу (службу) з метою встановлення їх придатності до роботи (служби) за обраною професією.

Тому, для удосконалення проблемних питань прийняття рішень щодо правового регулювання медичного огляду працівників, необхідно визначити основну мету сучасного медичного огляду, обґрунтувати пропозиції, які можуть покращити регулювання даних правовідносин.

При прийнятті на роботу та на протязі трудової діяльності на тяжких роботах, на роботах зі шкідливими та небезпечними умовами праці чи таких, де є потреба в професійному відборі, відповідно до ст.19 Закону України

«Про охорону праці» та ст.169 КЗпП, працівники повинні проходити попередні та періодичні медичні огляди. Фінансування охорони праці здійснюється роботодавцем, підприємствами, незалежно від форми власності, та витрати на охорону праці, а особливо, з проведення попереднього (перед прийняттям на роботу) та періодичних (на протязі трудової діяльності) медичних оглядів працівників, зайнятих на тяжких роботах, та роботах зі шкідливими чи небезпечними умовами праці, чи з такими, де є необхідність в професійному доборі [3, 4]. Медичні огляди проводяться закладами охорони здоров'я, працівники яких несуть відповідальність за відповідність медичного висновку фактичному стану здоров'я працівника відповідно до частини 1 статті 17 Закону України «Про охорону праці».

Треба акцентувати, що відповідно ч. 4 ст. 26 Закону України «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» власники підприємств, установ та організацій згідно з чинним законодавством несуть відповідальність за організацію і своєчасність проходження працюючими обов'язкових медичних оглядів і за допуск їх до роботи без наявності необхідного медичного висновку [5]. Несвоєчасна організація роботодавцем процедури проведення огляду є дуже небезпечною не тільки для здоров'я працюючого, а й для його оточення. Адже завдяки проходженню медичного огляду в працівника є можливість попередити виникнення й розвиток професійного захворювання, вчасно провести профілактику на стадіях передхвороби або під час періодів захворювання.

Проаналізувавши кращий закордонний досвід процедур проведення медичного огляду, треба підкреслити його важливу роль у вдосконаленні вітчизняних проблемних питань прийняття рішень щодо правового регулювання медичного огляду працівників. А саме: попередження захворювань (у тому числі й професійних) і нещасних випадків; забезпечення безпеки праці, охорони здоров'я населення; попередження поширення

інфекційних і паразитарних захворювань; вирішення питань щодо можливості працівника продовжувати роботу в умовах дії шкідливих або небезпечних виробничих чинників; розробку за результатами огляду індивідуальних лікувально-профілактичних і реабілітаційних заходів для віднесених до груп ризику; втілення в життя оздоровчих заходів [6]. Своєчасна організація власником процедури проведення медогляду є важливою не тільки для здоров'я працюючого, й для його оточення, адже завдяки проходженню медичного огляду в останнього з'являється можливість попередити виникнення й розвиток професійного захворювання, вчасно провести профілактику.

В якості висновків треба зазначити, що законодавство залишається суперечливим, не достатньо змістовним, де продовжують існувати прогалини. Воно не дозволяє сьогодні остаточно вирішити проблемні питання правового регулювання медичного огляду працівників. Численна кількість нормативних актів з цих питань має бути узгоджена між собою та більш повно враховувати інтереси сторін трудових правовідносин. Медичний огляд потрібно розглядати як умову при прийнятті на роботу, яка дозволяє працівникові реалізовувати свій трудовий потенціал без нанесення шкоди своєму здоров'ю. Він є простим юридичним фактом й може передувати укладенню трудового договору, або, навпаки, первинність укладення трудового договору з обов'язковою умовою проходження медичного огляду, результат якого впливатиме на виникнення правовідносин. Медичний огляд в цьому випадку повинен виступати обов'язковим елементом трудового договору. Доцільно посилити в законодавстві відповідальність роботодавця за завдані шкідливі наслідки здоров'ю населення, спричинені допуском до роботи осіб, які не пройшли попереднього й обов'язкового медичного огляду.

Література:

1. Трудове право: підруч. / [О. М. Ярошенко, С. М. Прилипко,

А. М. Слюсар та ін.]; за заг. ред. О. М. Ярошенка. – 3-е вид., перероб. – Харків: Право, 2019. - 544 с.

2. Ротань В. Г., Сонін О. Є. Науково-практичний коментар законодавства України про працю / 16-те вид., допов. – К.: Правова Єдність, 2015. – 600 с.

3. Прилипко С. М., Ярошенко О. М., Занфірова Т. А., Аркатов Я. А. Загальнообов'язкове державне соціальне медичне страхування в Україні: сучасний стан та стратегія розвитку: монографія. – Харків: Право, 2017. – 208 с.

4. Конопельцева О. О. Обов'язкові медичні огляди працівників: поняття та правове регулювання // Проблеми реалізації прав громадян у сфері праці та соціального забезпечення : тези доп. та наук. повідомл. учасників ІХ Міжнар. наук.-практ. конф., яка присвячена 50-річчю створення кафедри трудового права Національного юридичного університету ім. Ярослава Мудрого (м. Харків, 11 жовт. 2019 р.) / за ред. О. М. Ярошенка. – Харків : Право, 2019. – С. 343 – 347.

5. Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення: Закон України від 24.02.1994 р. № 4004-ХІІ. Відомості Верховної Ради України. 1994. № 27. Ст. 218.

6. Mark Kauffman History and Physical Examination: A Common Sense Approach. – Jones & Bartlett Learning; 1 edition, 2013. – 555 p.